

СТАНОВИЩЕ

от д-р Венета Косева Узунова, доцент в ДИПКУ – Тракийски университет

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование **1. Педагогически науки;**

професионално направление **1.2. Педагогика;**

докторска програма: „**Теория на възпитанието и дидактика**“

Автор: Николина Георгиева Търева

Тема: УЧЕНИЧЕСКИЯТ ЕКИП В ПРОЕКТНО-БАЗИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ

Научен ръководител: доц. д-р Албена Александрова Овчарова

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-131 от 22.01.2024г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Ученическият екип в проектно-базираното обучение“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.2. Педагогика; докторска програма: „Теория на възпитанието и дидактика“. Автор на дисертационния труд е Николина Георгиева Търева – докторантка в редовна форма на обучение към катедра „Педагогика и управление на образованието“ с научен ръководител доц. д-р Албена Александрова Овчарова от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Николина Георгиева Търева комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Дисертационният труд отговаря на изискванията за този тип разработки.

Докторантът е приложил 5 публикации в специализирани издания по темата на дисертационното изследване.

Кратки биографични данни за докторанта

Николина Търева завършва начална училищна педагогика - през 1989г. ИДНУ „Христо Ботев“, гр. Бургас, а през 1992г. и ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“. Работи от 1995г. като начален педагог в ОУ „Алеко Константинов“, гр. Пловдив. Притежава Втора професионално-квалификационна степен, професионално-педагогическа специализация „Детско-юношеска и училищна психология“ и е преминала редица квалификационни курсове /“Педагогическа диагностика – елемент от емпиричните педагогически изследвания“, „Арт педагогически средства и игри за личностното развитие на детето и ученика. Учебна работилница и педагогическа практика“, „Емоционално възпитание на деца и ученици в образо-

вателни институции“, „Коучингът в образователна среда – за кого и как“, „Облачните технологии като инструмент за създаване на учебно съдържание“ и мн.др./.

Образованието, професионалният опит и надграждането на педагогическата компетентност на Николина Търева са изцяло фокусирани върху началното училищно образование, личностното развитие на учениците и управлението на процесите в класната стая за по-ефективно обучение и създаване на позитивна образователна среда.

2. Актуалност на тематиката

Темата на дисертационното изследване е особено актуална и значима в глобален и национален контекст. Формирането и развитието на умения за сътрудничество и работа в екип у учениците още в началните години на образованието е ключов компонент на социално-емоционалното учене. Проектно-базираното обучение създава благоприятни условия, осигурява позитивна образователна среда, в която подрастващите да усвояват освен знания и умения, така също и модели за управление на взаимоотношенията. В научната и методическата литература, в нормативните документи и в практиката все повече се отдава значение на базираните на доказателства програми и ресурси, които развиват две съществени компетентности в живота на човека – интраперсоналните и интерперсоналните, „Аз“ и другите“. Темата отразява синхрона между социално-емоционалното и академичното учене, а това е един от най-съществените проблеми на образованието днес.

3. Познаване на проблема

Докторант Николина Търева задълбочено, детайлно и компетентно е разработила теоретично проблема за ученическия екип в проектно-базираното обучение. Познава базисната проблематика. Обстойно е описала произхода, същността, спецификата и класификациите на този метод, както и мястото му в българското образование. Подробно е представила естеството и характеристиката на групата и екипа, взаимовръзката в екипа и груповото поведение, и е поставила фокуса върху ученическия екип, концепциите за формирането му, груповата динамика, сплотеността и развитието на емпатията и сътрудничеството. Обосновала е в научен и приложен аспект базовата необходимост от формиране и функциониране на ученически екипи за успешно реализиране на проектно-базираното обучение.

4. Методика на изследването

Съдържанието на избраната методика включва:

- авторски въпросник за уменията за работа в екип /сътрудничество, активност, инициативност, отговорност/;
- стандартизиран тест за емпатия при деца от начална училищна възраст /“Чувства и мисли“/, измерващ промените в общите нива на емпатия и разпознаване на емоции;

- стандартизирана социометрична процедура за определяне нивото на групова сплотеност в класа.

Това позволява да се проучат уменията за екипна работа, груповата сплотеност и нивата на емпатия на учениците, както и да се разкрият възможностите на проектно-базираното обучение да им повлияе. Методиката е адекватна на поставената цел, отразява изпълнението на задачите и предполага набиране и систематизиране на подходящите емпирични данни.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд се състои от три глави.

Първа глава представлява теоретична постановка на проблема и отразява информираността и умението на докторанта да анализира научни източници, да структурира съдържанието според логиката и значимостта на отделните компоненти и да извежда основните изводи. В тази глава са разгледани детайлно двете основни понятия от темата – проектно-базираното обучение и ученическият екип.

Проследена е историята на възникване и развитие, на разпространение и прилагане, на утвърждаването на „проектът“ като метод на преподаване, неговото преосмисляне и предефиниране в хронологичен и географски план. Отражено и осмислено е мястото му в българското образование. Критично е обсъдена неговата роля за създаването на социална и емоционална среда и връзката му с така необходимите съвременни образователни трансформации и с дейностите от реалния живот. Същността, спецификата, различните видове и класификации, етапите на реализиране на проектно-базираното обучение са представени многоаспектно, отразяват различните позиции и възгледи на неговите изследователи.

Ролята на учителя при неговото реализиране, мястото му в процеса на обучение в начален етап, добрите практики, нормативната база конкретно, а в по-широк план – и тенденциите и образователните политики, също са обстойно и аналитично представени и докторантът е съумяла да обхване проблематиката в нейната цялост.

В прецизния теоретичен анализ присъства и ученическият екип с неговите същностни характеристики. Докторантът демонстрира широки познания по отношение на педагогическите и социалнопсихологически концепции, свързани с групата като предмет на научни изследвания, разграничаването на понятията „група“ и „екип“, взаимовръзките в екипа и груповото поведение, ролите в екипа, етапите на формиране на ученическият екип и неговото функциониране. Отредено е специално внимание и е аргументирана необходимостта от сформиране и функциониране на ученически екипи при реализирането на проектно-базираното обучение. Проследени са спецификите на груповата динамика, сътрудничеството, развитието на емпатията и груповата сплотеност.

В своята цялост Първа глава отразява уменията на докторанта да описва и анализира богат набор от научни източници, логически и структурирано да подрежда конструктите на

съдържанието като прави преход и проследява проблематиката от историята на възникването ѝ през актуалното състояние и очертаването на тенденциите ѝ с поглед към бъдещето. Синтезираните в края изводи дават фокус и насока на емпиричното изследване.

Втора глава представя накратко дизайна на емпиричното изследване. Дефинирани са обект, предмет, цел, задачи. Издигнатите хипотези са конкретни, а използваните методи създават възможност те да бъдат проверени. Ангажираността на докторанта с изследвания проблем се проектира и в авторският въпросник, който е подложен на проверка за надеждност и на факторен анализ в Трета глава. Описан е и контингентът на изследването, който представлява внушителна представителна извадка.

В **Трета глава** са описани и интерпретирани резултатите от емпиричното изследване. Изследователският материал е подложен на статистическа обработка – за описателните методи са изчислени честотни характеристики, мерки на централната тенденция и мерки за разсейване, направени са диаграми и хистограми на суровия бал от скалата и отделните субскали. Използвани са методи за проверка на хипотеза за нормалност на разпределението на скалата и субскалите. Направен е дисперсионен анализ на резултатите преди и след прилагане на проектно-базирано обучение. Резултатите са представени в тяхната последователност, онагледени са чрез таблици, фигури и схеми. Количественият и качественият анализ са прецизно осъществени. Емпиричните данни са напълно достатъчни по обхват. Забележително е умението на докторанта да ги интерпретира ясно, аргументирано и подредено. Те са послужили за извеждане на убедителни основни изводи.

В края на разработката са формулирани и **изводите** от дисертационното изследване в теоретичен и практически аспект. Доказани са четирите хипотези и са отправени ценни препоръки за практиката по отношение на работата с ученически екипи в проектно-базирана среда и началния етап на образование.

Научните приноси могат да бъдат обособени в теоретичен и практико-приложен аспект. Теоретичните се свеждат до обстоятелството, бих казала мащабно проучване на историческите и съвременните научни теории и практико-приложни модели, свързани с ученическия екип в проектно-базираното обучение.

С практико-приложна стойност е разработеният и апробиран диагностичен инструмент за деца от начална училищна възраст, чрез който се установяват нивата на индикаторите на уменията за работа в екип – сътрудничество, активност, инициативност, отговорност.

Също така проведеното емпирично проучване се отличава с оригиналост, мащабност и висока стойност за практиката при провеждане на проектно-базирано обучение.

Отправените препоръки за практиката биха могли да бъдат популяризирани и широко използвани в началния етап на образование.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представените публикации по темата на дисертационния труд са 5 и отговарят на изискванията. Убедена съм, че текстът, получените резултати и очертаните приноси в дисертационния труд на докторантката Николина Георгиева Търва са нейно лично дело изцяло.

7. Автореферат

Авторефератът съдържа основните компоненти от дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Той отговаря на изискванията и представя последователността и осъществяването на изследователските цели и задачи.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам дисертационният труд да бъде издаден като самостоятелна книга, за да се популяризира както обстойното теоретично проучване, така и създадената методика по отношение на работата с ученически екипи в проектно-базирана среда в начален етап на образование. Смятам, че съдържа потенциал за надграждане и продължаване, а отправените препоръки за практиката биха могли да бъдат широко използвани в прилагането на проектно-базираното обучение и сформирането на ученически екипи в началния етап на образование.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Николина Георгиева Търва **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Теория на възпитанието и дидактика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди об-*

разователната и научна степен „доктор“ на Николина Георгиева Търева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика“.

22.02.2024г.

Изготвил становището:

доц. д-р Венета Узунова